

iPH-directeur Angelique Schuitemaker over positieve gezondheid

‘Verplaats je in een ander en geef **wat meer ruimte**’

Gezondheid is meer dan niet ziek zijn. Vanuit die gedachte is het concept positieve gezondheid ontwikkeld, waarbij patiënten of cliënten zelf aangeven wat gezondheid voor hen betekent. Dit nieuwe concept is bij uitstek ook geschikt voor mondhygiënisten, vindt directeur Angelique Schuitemaker van Institute for Positive Health (iPH).

Tekst **Reinier van de Vrie** Fotografie **Suzanne Blanchard**

Wat is positieve gezondheid?

“In de zorg kijken we heel erg naar ziekte en stoppen we mensen in een hokje. Je wordt bijna je ziekte in het zorgsysteem. Voor mensen zelf betekent gezondheid veel meer. Het gaat er onder meer om wat ze van het leven maken, of ze betekenisvol kunnen zijn voor een ander, of ze zich geaccepteerd voelen in een vriendenkring en of ze structuur kunnen brengen in hun leven. De definitie van de Wereldgezondheidsorganisatie dat gezondheid de afwezigheid van ziekte is, is veel te beperkt. Het zorgstelsel zou veel meer moeten sturen op gezondheid in de brede zin van het woord en veel minder op alleen een ziekte-aanpak. De scope van het iPH is dat we ons ook veel meer op preventie richten. Uit mijn werk als wijkverpleegkundige en sociaal verpleegkundige weet ik dat mensen ontzettend veerkrachtig zijn. Vrijwel iedereen beschikt over copingmechanismes om er na ernstige gebeurtenissen weer bovenop te komen. Maar dat wordt bepaald niet gestimuleerd door het huidige zorgsysteem.”

Simpelweg: goed in je vel zitten?

“Ja, maar ook betekenisvol kunnen leven op verschillende terreinen in je leven. Daarvoor hebben we het spinnenweb (zie afbeelding p11, red) ontwikkeld waarmee je je eigen positieve gezondheid kunt

testen. Ik denk dat er voor mondhygiënisten heel veel raakvlakken zijn. Als klant van een mondhygiënist heb ik gemerkt dat die niet alleen behandelt, maar ook veel aan voorlichting en preventie doet. Mondhygiënisten voeren het gesprek over hoe je tandbederf en tandvleesontstekingen kunt voorkomen. Hoe komt het dat je tandsteen hebt of nog steeds rookt? Dat verkennen van die diepere laag is precies wat positieve gezondheid inhoudt. Maar daarnaast gaat het er ook om dat je in een gesprek met je cliënt focust op alle terreinen van gezondheid uit het spinnenweb. Richt je dus niet alleen op ontstoken tandvlees, maar ook op wie er tegenover je zit en vraag bijvoorbeeld hoe het komt dat tanden niet goed worden gepoetst. Doe een appel op wat de cliënt motiveert. Iemand stopt bijvoorbeeld niet met roken omdat er veel belemmeringen zijn om dat te doen. Probeer dat te achterhalen en ga na wat je cliënt werkelijk bezighoudt.”

Zijn daar tools voor?

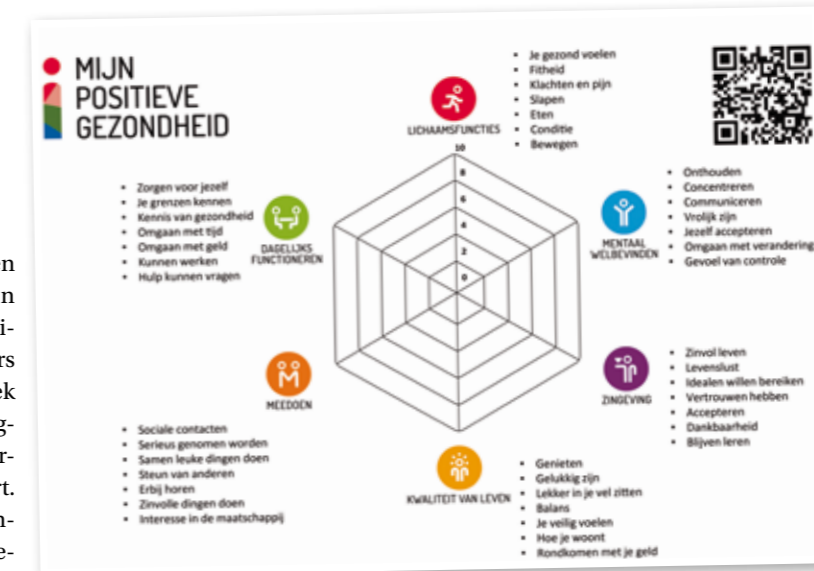
“We verzorgen cursussen en trainingen om dat ‘andere gesprek’ te voeren. Begin niet alleen over tandenpoetsen. Mensen weten wel dat ze dat niet goed doen. Maar hoe voelt de cliënt zich? Waar wil hij iets aan doen op het gebied van zijn gezondheid? De motivatie voor verbetering van mondhygiëne

Angelique Schuitemaker

Angelique Schuitemaker is per 1 augustus Machteld Huber, de grondlegger van het concept Positieve Gezondheid, opgevolgd als directeur van het Institute for Positive Health (iPH), dat gevestigd is in Utrecht. Schuitemaker is opgeleid als wijkverpleegkundige en sociaal verpleegkundige. Ze werkte in die functies veel met asielzoekers en langdurig werklozen. Vervolgens was ze onder meer

vestigingsmanager bij een uitzendbureau voor medisch en niet-medisch personeel, had ze diverse leidinggevende en directiefuncties in de thuiszorg, en was ze actief als docent en curriculumontwikkelaar in gezondheidszorgopleidingen. Voordat ze bij het iPH kwam was ze bestuurder in bij een regionale ondersteuningsstructuur gericht op ontwikkeling van de eerstelijns.

komt misschien veel later pas. Als je hoofd vol zit met schulden of als je eenzaam bent, kunnen je tanden je gestolen worden. Ik snap best dat zo'n gesprek in de beperkte tijd die een mondhygiënist heeft niet altijd gemakkelijk is. Graag praat ik daar met NVM-mondhygiënist over hoe we dat passend kunnen maken. De discussie over tijd en geld kennen we namelijk ook bij huisartsen, specialisten en verpleegkundigen."

Zijn deze gesprekken vergelijkbaar met motivational interviewing?

"Motivational interviewing is een gesprekstechniek die we ook toepassen, maar bij gesprekken over positieve gezondheid gaat het verder, omdat het gaat over alle domeinen die belangrijk zijn voor iemands gezondheid. Wie motivational interviewing toepast, pakt dit soort gesprekken wel gemakkelijker op, merken we bij trainingen."

Congres 'Positieve gezondheid'

Op vrijdag 15 november wordt in theater Orpheus in Apeldoorn aansluitend op de algemene ledenvergadering van NVM-mondhygiënist het congres Positieve gezondheid – Hoe de mondhygiënist veerkracht en eigen regie bij de cliënt stimuleert – gehouden. **Meer info: www.nvmmondhygienisten.nl.**

Soms is het wel noodzakelijk dat er snel iets moet gebeuren, bijvoorbeeld bij bloedend tandvlees?

"We zeggen niet dat je niet moet behandelen. Dat moet een professional vanuit zijn professe doen. Maar ga daarnaast wat breder zitten. Want, wat heeft er nou voor gezorgd dat iemand het zo ver heeft laten komen? Wat is zijn algemene toestand? Als mondhygiënist kun je natuurlijk ook doorverwijzen als de werkelijke oorzaak op een ander gebied ligt. Vraag eerst op een empathische manier waaraan de cliënt wil werken. Als professionals weten we maar al te goed wat goed is voor een ander. Maar we moeten toe naar een paradigmashift: van aanbodgericht naar veel meer vraaggestuurd."

Zijn er al mondhygiënist die zo werken?

"Bij ons zijn die niet bekend. We zijn daarom heel blij om naar het NVM-congres over positieve gezondheid op 15 november te komen."

Zitten cliënten wel op dit soort gesprekken te wachten als ze voor hun gebit naar de mondhygiënist gaan?

"Niet altijd. Als je dat merkt, kun je wel een patiëntenfolder meegeven met het spinnenweb. Dat kunnen ze dan thuis invullen. Misschien dat dat iets wakker schudt. Het is ook van belang dat meer zorgverleners in de keten zo gaan werken. Als cliënten meer zo benaderd worden, groeit mogelijk langzaam het bewustzijn. Hoe gaat het met u? Waaraan wilt u wat doen? Het gaat erom dat mensen veel meer de regie krijgen over hun eigen gezondheidsbeleving. Een zorgverlener kan ze helpen op dat spoor te komen."

Wat zou dit concept beleidsmatig voor de tandheelkundige sector kunnen betekenen?

"Het is enorm belangrijk dat er een sluitende keten komt op lokaal niveau. Eerstelijns zorgverleners zijn vaak erg gericht op het eigen vak en hebben te weinig oog voor het aanbod van andere hulpverleners in de buurt. De mondhygiënist die in een gesprek constateert dat problemen op een ander terrein liggen moet een cliënt gemakkelijk gericht kunnen verwijzen naar een andere zorgverlener in de buurt. Ten tweede moet het systeem van tariefstelling aangepast worden voor de tijd die een wat breder gesprek kost. Voorkomen dat problemen erger worden, bespaart uiteindelijk ook heel veel geld. Daar hebben we bewijs voor."

Institute for Positive Health

Het Institute for Positive Health (IPH) is een anbi-stichting en heeft geen winstoogmerk. De stichting wordt van 2019-2021 financieel ondersteund door de vier grote verzekeraars, het ministerie van VWS en van de Noarber Foundation. Het IPH ontwikkelt het concept van positieve gezondheid en implementeert dat in de zorg in Nederland. Een belangrijk instrument voor cliënten is het zogenoemde spinnenweb waarmee die snel kunnen aangeven hoe ze hun gezondheidssituatie beoordelen. Voor professionals verzorgt het IPH in samenwerking met partners cursussen en trainingen gericht op het voeren van gesprekken over positieve gezondheid. IPH werkt intensief samen met partners om het gedachtegoed in Nederland te scholen, de effecten te onderzoeken en te implementeren. **Meer info: www.iph.nl.**

Dan lijkt er nog een lange weg te gaan ...

"Ja, hoewel er veel interesse voor is, ook van verzeke-raars. Er zijn al succesvolle experimenten. Zo kreeg een huisarts in Limburg van VGZ de gelegenheid om zijn spreekuur op te rekken. Die heeft aan kunnen tonen dat hij in een jaar significant minder verwijzingen had naar de tweedelij en hij deed minder aan symptoombestrijding. Zijn werk werd er ook veel leuker door. VGZ heeft hier nu een pilot van gemaakt voor een aantal huisartspraktijken. En het ministerie van VWS vindt ook dat zo'n verschuiving plaats moet gaan vinden. In beleidsrapportages van VWS en gemeentes wordt het concept al volop

omarmd. Het past helemaal in het tijdsgewricht. De huidige regering heeft door dat deze stap echt gemaakt moet worden. De zorgkosten rijzen immers de pan uit, mede door de toenemende vergrijzing."

Waar komt het concept Positieve Gezondheid vandaan?

"Het is ontwikkeld door Machteld Huber die er jarenlang onderzoek naar heeft gedaan. Zij heeft ook het IPH opgericht. Het concept slaat echt aan. Het buitenland staat te trappelen om het concept over te nemen. België is al een partner van ons. Ook IJsland wil met dit concept aan de slag. Maar we gaan het eerst verder verfijnen, bijvoorbeeld voor de betekenis die het voor specifieke zorgverleners als de mondhygiënist kan hebben."

Mondhygiënist zullen beleidsmatig zeer geïnteresseerd zijn om hun preventieve rol verder uit te kunnen bouwen ...

"Ik denk dat we daar heel goed in kunnen helpen en dat ze gebruik kunnen maken van de ervaringen die we met dit concept bij andere zorgprofessionals hebben opgedaan."

Wartoe zou u mondhygiënist willen oproepen?

"Mijn appel is: verplaats je in de ander en kijk de cliënt eens wat dieper in de ogen. Ga na of er een reden is om met iemand dieper in gesprek te gaan. Geef wat meer ruimte. Het spinnenweb van positieve gezondheid kan je daarbij helpen. En weet naar wie je in de buurt kunt verwijzen. Ik denk dat het concept van positieve gezondheid ook in de dagelijkse praktijk van de mondhygiënist helpt om de cliënt beter te bedienen. Ik hoop dat we tijdens het congres mensen kunnen motiveren en inspireren. Ik wil met mondhygiënist graag ook verder in gesprek." ■